
Gárdonyi Géza : Egri csillagok

ÁLTALÁNOS INFORMÁCIÓK:

Szerző: Gárdonyi Géza

A mű címe: Egri csillagok

Műfaja: történelmi és ifjúsági regény

A mű keletkezése: Az író 1897-ben Egerbe költözött, s itt írta meg két év alatt a regényt alapos kutatómunka után. Az első címe Hold és csillagok volt, az alcíme pedig Gergely diák.1899-ben jelent meg a regény a Pesti Hírlapban folytatásokban, majd két évvel később könyv formájában.

RÖVID TARTALOM:

A regény cselekménye közel két évtizedet fog át: 1533-ban Dél-Bakonyból indul, s az 1552-es hatalmas túlerővel szemben aratott egri végvári győzelemmel zárul.

Bornemissza Gergőt és Cecey Évát elrabolja Jumurdzsák, török dervis. Gergő az éjszaka folyamán megszökik Vicuskával. Dobó István a rablóvezér, Móré nyomán van. A kisleány beszámolója alapján megtámadják a törököket, s kiszabadítják a magyar foglyokat. Gábor pap megkegyelmez Jumurdzsáknak, csak a talizmánját veszi el. Dobó Gábor papra bízta a kisleányt, hogy vigye el Török Bálinthoz, Szigetvárba. Örömmel fogadja a várkapitány, s két fiával együtt neveli.

János király meghal, a törökök csellel beveszik Budát.

Gergő és Gábor pap merényletet terveznek a szultán ellen, de egy janicsáragát vélnek a szultánnak a díszes öltözete miatt, s őt robbantja fel Gábor pap. Elfogják a papot. Gergő látszatra a magyarrá lett török, Tulipán fogja, s Hajván, egy hatalmas török felfigyel Gergőre. Megmutat neki egy köteg papirost, melyeken a magyar végvárak alaprajzai láthatóak. Félrevezeti a törököt, az egri vár alaprajzát elteszi. Budán találkozik Cecey Évával, aki örök hűséget esküdik neki. Török Bálint gyanakszik a törökre, s előérzete nem csapja be, a törökök elfoglalják Budát, s őt Konstantinápolyba hurcolják, a Héttoronyba vetik.

Török Bálint Konstantinápolyban raboskodik. Mekksey és Bornemissza Gergely a király seregébe készülnek, amikor Ceceyékkel találkoznak. Megtudja Gergő, hogy Vicuskát Fürjes Ádámhoz akarják feleségül adni. Siet Gyalura, hogy megbizonyosodjon a lány érzéseiről. Végül úgy döntenek, hogy megszöknek. Kockázatos kalandra vállalkoznak öten: Bornemissza Gergely, Török János, Cecey Éva, Mekksey és Matyi nevű kocsisa, Konstantinápolyba igyekeznek, hogy kiszabadítsák Török Bálintot. Olasz zenészként sikerül bejutniuk a Héttoronyba, de nem sikerül kiszabadítani a hős Török Bálintot. A cigány Sárközi segít nekik elmenekülni.

Már csaknem az egész országot elfoglalták a törökök. Évát Sopronban az álruhás Jumurdzsák keresi fel, gyűrűt akar venni. Vicusa elszólja magát, hogy a férjénél van. A félszemű dervis elrabolja Jancsikát, 6 éves kisfiukat. Egerben a törökök támadásra készülődnek. Sokan elmenekülnek, de a város lakói, élükön a bíróval a városban keresnek menedéket. Dobó örül Bornemissza Gergelynek és barátjának Mekkseynek. A védők esküt tesznek, hogy a várat a végsőkig fogják védelmezni. A zsákmány közt egy török gyerekre akadnak. Jumurdzsák a talizmánjáért cserébe Bornemissza kisfiát ajánlja, de Gergő nem hisz a töröknek, mert úgy tudja, hogy fia feleségével Sopronban van.

Éva megtalálja Eger várának térképét és a gyűrűt, majd Miklós diákkal Egerbe megy. Megpróbálnak bejutni egy alagúton keresztül, de törökök bukkannak rájuk. Miklós diák úgy tud megszabadulni tőlük, hogy önfeláldozó módon felrobbantja a lőszertárat. Hegedűs föl akarja adni a várat, de Sárközi leleplezi az árulót, akit kivégeznek. Bornemissza elhiszi, hogy fia Jumurdzsáknál van, mivel egyik alkalommal a török bedobja Jancsika kardját. Dobó felajánlja Jumurdzsáknak Jancsikáért a talizmánt, de a kisfiú már megszökött a töröktől. Bornemissza Gergő robbanószeret készít. Éva bejut a várba de, Dobó arra kéri, hogy tartsa titokban a kilétét férje előtt. Elérkezik az utolsó nagy csata. A várvédők felkészültek a legrosszabbra. Ádáz küzdelem folyik a magyarok és a törökök között, nem csak az egri férfiak harcolnak, hanem az egri nők is kiveszik részüket a küzdelemből. A törökök végül feladják, elvonulnak a vár alól. Eger felszabadul. Egy török asszony visszahozza Bornemissza Jancsikát, Éva pedig a török gyereket adja vissza anyjának. Egész Európa ünnepli a hős várvédőket

OLVASÓNAPLÓ:

1. fejezet Hol terem a magyar vitéz?

1533-mat írunk. A patakban egy fiú és egy leány fürdik. Ha valaki meglátná őket, lenne ám nagy nemulass, ugyanis a leányka Cecey Péter gyermeke. Jó kapcsolatban van Gergő és Vicuska. Egyszer csak látják, hogy jön egy török. Bebújnak egy galagonyabokor mögé, és reszketve várnak. A török megpróbálja kicsalogatni fület kínálva a ló tulajdonosának, de nem jár sikerrel. Végül elköti a szürkét. Mindkét gyermek elsápad. Gergő bátran kibújik a bokorból, és a török után kiabál, hogy az az ő lova. A török elmosolyodik. Odahívja magához a gyerekeket, s elrabolja őket. A rabokkal teli kocsin egy tizenhét év körüli lány vigasztalja őket. Cecey úr a szérún pihen. Jobbágyai birkát nyírnak, oldalukon karddal. Egy darutollas, erős legénynek mutatkozott be neki, és jól elbeszélgettek. Dobó is ott volt és elmesélte, hogyan vált kötömbbé Mórék vára. Hirtelen eszükbe jutott Vicuska. Pánikhangulat alakult ki, mindenki őket kereste. A patak mellett megtalálták a ruháikat, ezért azt hitték, hogy belefulladás. Margit egy rongybabát is készített Vicuskának. Gáspár türelmetlen volt. Az erdőben megálltak, és a törökök tüzet rakattak a magyarokkal. A rabszolgák ételt is készítettek, de amiért túlpaprikázták, nekik kellett megenni. A janicsárok aszúbert ittak. Gergő feltalálta magát, és megszökött pajtásával. Ceceyék már kezdték feladni, mikor megérkeztek a gyerekek. Áldották is a kis Gergőt. Még egy pénzzel teli török lovat is szerzett. Dobó fiának fogadta Gergőt. Kiderült hogy közben leszúrták Gergő édesanyját. Találtak Gergőnek is egy kardot, emiatt Gergő nagyon jól érezte magát. A pap kiszabadította a megkötözött Jumurdszákot cserébe a talizmánjáért. Megérkeztek. Csupa holttest. A pap anyja is köztük volt. Két napon át csak temettek. Másnak megérkeztek Török Bálinthoz. A pap és Bálint a jövőjüket tervezgették.

2. fejezet Oda Buda!

Nyolc év telt el. Reggel Gergő nem találta a papot, csak egy levelet az asztalon. Olvasás közben szinte kővé dermedt. Elhatározta, hogy ő látni akarja a szultánt. Elindult egy nagy szikla mögé. Jöttek a törökök több tízezerrel, csoportokban. Tulipán mindegyik csoportot megnevezte. Csak egy hatalmas robbanás történt, többet se nem hallottak, se nem láttak. Előterelték Gergelyüket. Ráadták Tulipán

furfangos bilincset. Gyalograb lett belőle. Gergely egyességet kötött Hajvánal: a fiú elolvassa, ami a pergamenre van írva, Hajván pedig kiszabadítja Gergelyt. Jumurdzsák meglátogatta a papot, és az amulettjét követelte. Gergely Ceceyékhez ment, és megértette, hogy Vicus már soha nem lesz az ő felesége. Budáról a török segítségével kiűzték a németet. Gergely szó nélkül elrohant tőlük. A diák a palotához sietett, ahol Vica tartózkodott. Beosont az egyik sikátorba. Megpillantotta az ő Vicuskáját. Neki akarta adni a török gyűrűt, de az nagy volt Vicára. Megegyeztek, hogy minden nap ebben az órában találkoznak. Ali aga délben a főurakat járta sorba. Gergely a szultáni hintó mögött lovagolt. A törökök hatalmas pusztítást végeztek a templomban. Elbúcsúzott egymástól a két szerelmes. Tíz nap múlva a szultán is útra kelt. Török Bálintot vitte magával rabláncon.

3. fejezet A rab oroszlán

A Berettyó vize véres volt. A bokrok közt egy vérező férfi és egy öreg mosdott. Dobót már régóta ismerte. Dobónak több jutalomért cserébe fegyvert ajánlott a vitéz. Megmotozták a török holttesteket. Lassan elindultak. Konstantinápoly déli sarkán áll egy régi vár. A vár kertjében két ősz hajú rab üldögélt. Török Bálint volt az egyik. Később mindketten aludni mentek. Bálint nem tudott aludni. Éjjel Mekcsey érkezett Gergelyhez. Azon tanakodtak, hogy mit írjanak Dobó kardjára. A másik kard Gergelyé lett. Néhány nap múlva Dobó betoppant a Cecey-házba. Török Bálintról kérdezősködött. Megkérték Sebőköt, hogy játssza el lanton az urának kedves dalokat. Mekcsey azzal az ötlettel állt elő, hogy ő fogja kiszabadítani Török Bálintot. Reggel megállapodtak, hogy vele megy még Török Jancsi is. Kiderült, hogy Évát kényszerítik Fürjes Ádám feleségének. Készen volt a terv, de Törökné semmit sem sejtett. A kastélynál Mekcsey hatolt be elsőnek. Gergely a kertet nézte. Egy kövér marhát sütöttek. Gergely is kapott belőle egy darabot. Utána felfutott az öreg Ceceyhez, és könyörgött neki, hogy nem Ádámnak adja leányát. Nem sikerült meggyőznie, viszont az örökségét megkapta. Kezdetét vette a vacsora, ahol a menyasszony pompás dalokat énekelt. Este egy nagy árnyék jelent meg. Vica volt az. Egy májusi estén két török lovas érkezett a drinápolyi karavánszerájba. Gergelyék megint kieszelték a tervet, miszerint ő játssza el a rabot. Reggel meg is szöktek. Ennek a hírnek a hallatára az aga huszonkét szpáhit küldött utána. A kocsit felrobbantották, és

rettentő sok halott maradt. A dervis Jumurdzsák volt. A konstantinápolyi országúton öt magyar lovas száguldott, köztük Vica is. A fiatalok megesküdték Isten színe előtt is. Este Hunyad várába érkeztek. Itt a tisztelendő úr is megeskedte a fiatalokat. Három nap múlva útra keltek. Hatalmas volt a tömeg. Ez segítette be őket. Jumurdzsák szúrósan nézte Gergelyt. Maylád szerint új rabok érkeztek. Az egyikkel az asztalnál találkoztak. Móré László volt a neve. Török Bálint két hátig nem mozdult ki a szobájából. Úgy nézett ki, hogy Bálint szabad lesz. Mikor már a teremben voltak, a szultán lépett be oda. Felajánlotta Bálintnak, hogy legyen Buda pasája. Bálint viszont nem fogadta el. Még mielőtt a perzsa gyászmenet elvonult volna, Gergely és Éva elindult. Gergely figyelmeztette Mekcseyt és a cigányt, hogy baj van. Futottak. Megálltak, és hallgatóztak. Mindenhol csönd lett. Csónakba ültek. Már a közelben lehettek az üldözők. Közben Jumurdzsákék is találtak egy csónakot. Jó tervet eszeltek ki, ami később meg is valósult. A törökök csónakja tűzi szökőkúttá vált, majd felfordult. A Héttorony előtt 'olasz énekesek álltak'. Török Bálint is eléjük állt, de nem énekeltek. Török Jancsi sírva borult édesapjára. Később tanakodni kezdtek. Gergely töröknek álcázva magát útnak eredt. A bég kijött. Egy kisebb csete-paté következtében majdnem elkapták Gergelyéket, de ők elvegyültek a tömegben. Július közepe körül Veli bég Mohácsra ért sziliárdjaival, és ötven aknászával. Egy közembernek fontos jelentenivalója volt a bég számára. Az egyik agával továbbította azt. Az üzenet lényege az volt, hogy neki gyanúsak az 'olaszok'. Érveket is hozott fel a bég meggyőzése érdekében. Ez sikerült is neki. Parancsot adott a bég a 'kutyák' elfogására. A szilidár két óra múlva lihegve jött vissza: megszöktek az 'olaszok'.

4. fejezet Eger veszedelme

Nyolc év telt el. Éva ura ruháiból válogat egy külföldre utazó diák számára. Az egyik ruha zsebében talált egy Eger váráról készült rajzot. Miklós diák elmagyarázta neki azt. Éva azt tervezte, hogy az alaprajzot elküldi édesapjának, és Gergelynek. Balogh Tamás érkezett. Gergelyt kereste. A gyűrűről kérdezősködött a jövevény. Szóba elegyedtek, majd Éva képet mutatott uráról. Miután elment az idegen, Éva előtt felcsillant egy név: Jumurdzsák! Elájult. Amikor magához tért, sietett fia, Jancsi védelmére. Éva a templomba is berohant, de Jancsit nem találta. Szeptember ötödikén Gergely a siroki vár alatt ébredt. A

szemben jövő kassaiaktól megtudta, hogy Szolnok a töröké. Eger közelébe értek. Dobóhoz ért Gergely és el kezdtek beszélgetni. Meczsey és csatlakozott hozzájuk. Dobó bemutatta Gergelynek a várat, s környékét. A vár alaprajza hasonlított egy teknősbékára. A templom át volt alakítva katonai célokra. Végezetül egy hatalmas ágyút is megtekintettek. Szeptember kilencedikén rossz idő volt. A várba élénk nyüzsgés uralkodott. Bakocsi híre szerint már a közelben jár a török had eleje. A hír hallatára a vár zajongó méhkassá vált. Egy paraszt levelet hozott a töröktől Dobónak. Összehívatta a vár népét és felolvasta a levél tartalmát, annak ellenére, hogy sejtette a tartalmát. A levélben alku állt. A 'postást' tömlöcbe vetették. Félóra múlva megtelt a terem. Jelezték az örök, hogy a török már Eger felé vonul. Gergely felolvasta a vár adatait. Ezután mindenkinek meg kellett esküdni. Megbeszélték a haditervet. Csupa elszánt magyar katona... Azon az estén Dobó mindenkit megvendéget. Meczsey és Dobó buzdították vérük szülőtteit. Kiderült, hogy Török Bálint meghalt. Tizenegy órakor jelentették, hogy a török Makláron van. Gergely száz katonájával ment 'jó éjszakát mondani a töröknek'. Megkezdődött a kis csata. Győzedelmesen, zsákmánnyal tértek vissza. A bezákmányolt tárgyakból vásárt rendeztek. Másnap reggel lángolt a város. Dobó gyújtatta fel, és verette le a tetőket, annak érdekében, hogy a töröknek ne legyen mit felgyújtania. A török szinte ömlött dél felől. Lukácsot, s seregét vélték felfedezni, de már késő: a török elállta a kaput. Ágyúval kezdték el lőni a várat. Nem lőttek vissza, mert vasárnap volt. Következő nap viszont annál inkább. A cigány valószínűleg megbánta, hogy eljött a várba. Másnap a török már háromszor annyi ágyút állított fel. A török még nem kezdeményezett harcot. 'Minek neki a város? A vár kell! Akié a vár, azé a város is'. Negyedik nap betörték a városba. A templomokat is szétverték. Gergely száz emberrel gyors harcot indított. A magyar lovasok egyértelműen erősebbek a törököknél. A magyarok elfogtak egy kundot. Kihallgatták, majd tömlöcbe vetették. Dobó éjszaka ellenőrzést tartott. Ezen az éjszakán valaki azt kiáltotta Gergelynek, hogy nála van a kislánya, Jancsi, és csak a gyűrű ellenében adják ki. A fiú nem volt velük. Másnap hatalmas ágyúgolyózások közepette kelt fel a nap. A konyhába is becsapott egy. Nagyon sok bomba zúdult rájuk aznap. Este elkezdtek a kőművesek helyrehozni a falakat. Közben levél jött a királytól. A második hét végén egy paraszt közeledett a vár felé, kezében egy levéllel. A levelet elégedték, a parasztot pedig kalodába záratta Dobó. A vár népe már alig győzte a vakolást. Nagy Lukács vágatott a vár felé. Nehezen, de bejutott. Bolyky Tamás halálos

sebet kapott, s meghalt. Virradás után megindult az ostrom. Létrákkal is próbálkoztak. Zoltay lelkesített mindenkit. Hemzsegett a török. Egy akindzsi kitűzte a zászlót a toronyra. Fél percig sem lobogott ott. Sokan megsebesültek. Eger bírója meghalt. A város lobogóját terítette Dobó a holttestre.

5. rész Holdfogyatkozás

Valaki közeledett a Szarvaskői-vár felé. Szalkay leszaladt a csigalépcsőn. Réz Miklós volt, s 'Bornemissza János'. Egerről kérdezősködtek. Szalkay megvendégelte őket. János minden áron a várba akart jutni, akár föld alatti utakon is. Kiderült, hogy a férfi Gergely felesége, Éva volt. Tanácsért jött, mert a török elrabolta fiukat, s csak a talizmán ellenében adja vissza. Kiváló tervet eszeltek ki. Egy fiatal deli vezette zsákmányait: egy ökröt, és egy rabot. A deli Éva, a rab Réz Miklós. Elérkeztek egy diófához. Ökrüket sátorra cserélték, s tanakodtak. Éjszaka elmozdították a malomkövet, s mászni kezdtek az alagútban. Végül két irányba vezetett az út, de mindkettő be volt szakadva. Éva ismertette Miklóssal haditervét. Megint egy paraszt ballagott a vár felé levéllel a kezében. Tömlöcbe vetették. Paksy kétszáz emberével kiment. Tíz magyar legény gyáván megadta magát. A török hóhér mindet kivégezte, kivéve Paksy Jóbot. Néhány katona a kocsmában itta részegre magát. Gergely aggódott kislánya miatt. A cigány úgy hallotta, hogy Hegedüs rendszeresen kibeszéli Dobót. Mindenki boldog volt, ugyanis a lovasság elhúzódtott a vártól. Mekksey a cigányt bízta meg, hogy figyelje Hegedüst. A víztárolónál lebuktatták Hegedüst néhány katonával. Tömlöcbe vetették őket. Közben pár törököt is elkaptak. Másnap friss hányású föld vette körül a várat. Dobó összehívott néhány embert ítélezés céljából. Mind a három legényt, és Hegedüst is végighallgatta. Kiderült, hogy Hegedüs volt az, aki fel akarta adni a várat. Felakasztották. Két napig csak ástak Évák. Reggel azonban egy szolga benézett a sátrukba, és látván, hogy nincsenek ott, szaladt ezt kihirdetni. Közben Miklósék tovább ástak. Egy ali és egy aga 'köszöntött' rá a pihenő Évákra. Miklósnak kellett vezetnie az agát. Az Évát őrző 'álőr' Varsányi volt. Ő segítette tovább Évát. Közben Miklós tovább vezette a sereget, mikor a puskaporos terembe értek. Itt belecsapott egy égő fáklyát az egyik puskaporos kádba. Hatalmasat robbant. Dobó ötletére levessel locsolták a felfelé törtető törököket. Évát az egyik terembe fektették. Aludt. Dobó nem ismerte őt. Este beszélt Évával, és megegyeztek, hogy nem szólnak Gergelynek, hogy ő itt van.

Éjjel ismét hordta a török a földet. A törökök úgy szállították a rőzsét, hogy közben a fejük fölé deszkát emeltek. A török most hordókat fosztott meg a bortól, és azzal védte magát. A török útja a vár felé elég jól haladt. Gergely az egyik ablakban egy ismerős szempárt vett észre, de úgy érezte, hogy csak képzelődött. Gergely pokolgépeket gyártott. Ötven darab készült el belőle. A török minden éjszaka épített. Varga János incselkedett a törökkel. Gergely ördögkereke jól bevált, sok török pusztult általa. Harminckettedik napja ostromolja a török a várat, de a várvédők lelkesek. A püspöktől jött levél. Megérkezett a negyedik követ is a töröktől. A levelet elégették, a parasztot pedig vasba verték. Éjszakai ostrom következett. Mekcsey feje erősen vérzett. A török úgy törtetett a vár felé, mint egy teknősbéka. Ez védte őket az ördöghordóktól is. Gergely régi tanítójával, Gábor pappal találkozott, viszont a pap nem ismerte meg régi tanítványát, ezért agyonütötték. Alkonyatkor ért véget a nagy ostrom. Varsányi, a kém jelenteni jött: a törökök el vannak keseredve, nincs élelmük, és még soha nem láttak ilyen fegyvereket. Felcsillant az egri várvédők számára a remény. Sok volt a magyar áldozat, de a török még több! Másnap reggelre virradóan viszonylag sokáig aludtak a vitézek. A hegyeknél gyűlt a török. A magyarok misére készülődtek. Mindenki a legszebb ruháját vette fel. Nem a töröknek, hanem a halálnak öltöztek így ki. A mise végén kezdetét vette a csata. Már hozzák is az első sebesülteket. Baloghné, és Éva is segít a sebesültek ápolásában. Baloghné fia meghal. Baloghné is elesik. Nagy már a küzdelem. A nők is harcolnak. Éva levette az elesett fiúról páncélját, szerzett kardot, és harcba indult. Jumurdzsákot is meglátta egy kis időre. Évát fejen üti egy török, és elájul. Éva egy szobában ébredt Gergely mellett. Három napig hordták a halottakat. Köztük volt Cecey úr is. Másnapra elvonult a török. Mindenki felszabadult. A török kisiút visszaadták édesanyjának, Jancsit pedig Évának. A két nő kezét fogott. Sukán számlálása szerint 12000 ágyúgolyó volt a falban. Bornemissza Gergely lett a vár főkapitánya!

A SZEREPLŐK FELSOROLÁSA ÉS RÖVID JELLEMZÉSE:

Bornemissza Gergely, de csak felnőtt férfiként lesz egyenlő ellenfele Jumurdzsáknak. Bátorsága mellé hadi furfangot, okosságot és ötletességet is szerez. Az ész fontosságát képviseli

Cecey Éva: fejlődő jellem. Ijedt kislányból komoly nagylány lesz, aki jóbanrosszban kitart Gergely mellett. Később önfeláldozó anya s a férfiakkal együtt harcoló „egri nő” lesz.

Dobó István a vár parancsnoka, hűséges, józan gondolkodású hazaszerető ember. A tekintélyt képviseli

Jumurdzsák: az egyik legfurfangosabb török, aki hívő emberként mindvégig kitart a hite mellett, s a furfanggal sok mindent elér.

Hegedűs: magyar ember, aki árulóvá vált. Tettéért fizetnie kell

A MŰ JELENTŐSÉGE:

A regény terjedelmes epikai mű. Szerteágazó cselekménye, főhőse és sok mellékszereplője van. A múltban történt eseményeket beszéli el. Párbeszédes és elbeszélő részek váltakoznak benne. Formája rendszerint próza.

Gárdonyi Géza nyelve bárki számára érthető. Mondatai tömörek, takarékosak. Az események sokszor nem leírásokból, hanem a párbeszédéből derülnek ki. A regény stílusa érezteti a honvédő harc emelkedettségét, mégis megőrzi olvasmányos egyszerűségét.

A 450 évvel ezelőtti viszonyokat érzékelteti az írói stílus. Csak olyan kifejezéseket használ az író, amelyeket már az 1500-as évek derekán is ismertek.

A humor is felvillan a könyvben. A mulatságosan félénk, de furfangos Sárközi például „Gyomorzsák”-nak nevezi Jumurdzsákot. Zoltay, amikor az ostromló törökre lesújt, „Jó éjszakát” mond neki. „A török, akinek ez szólt, bizonyosan elfelejtett neki visszaköszönni” — jegyzi meg az író.

Fokozza a regény érdekességét a sok álruhába öltözés, alakváltoztatás. Éva többször férfinak öltözik. Gergelyék álruhásan, olasz énekesnek öltözve jutnak be Török Bálint börtönébe. Jumurdzsák magyar úrnak öltözve jelenik meg Éva soproni otthonában, hogy Jancsikát elvigye magával. Éva férfiruhában harcol Eger falain. Egyenrangú lesz a férfiakkal.

Az író az ifjúság egyik legkedveltebb írója. Kedvenc hősei a falu szegényei közül kerülnek ki. Szenvedélyesen érdekli a nemzeti múlt. Stílusa egyszerű, könnyen

érthető. Legszívesebben gyerekekről, fiatalokról ír — főleg történelmi regényeiben —, akik a szegény nép soraiból küzdik fel magukat.

Gárdonyi Géza a regény megírásakor példát keres a történelemben a hűségre, hazaszeretetre, kitartásra, s ezt az egri várvédők odaadó küzdelmével példázza. A történelmi regény főhőse rokonszenves hős. Egyéni küzdelme kifejezi egy egész közösség harcát. Kifejezi például a nemzet ellenállását egy idegen hódítóval szemben. Arra nevel, hogy a szegény sorsú gyermek ne fogadja el sorsát, hanem tanulással, bátorsággal kiemelkedjék, s példát mutasson követőinek.

Ugyanakkor Gárdonyi megmutatja a magyarok hibáit, bűneit is. A magyarok közt sok a széthúzás, az ellentét. A három részre szakadt országot még jobban megosztja a katolikusok és a protestánsok ellenségeskedése. Szegények és gazdagok közt is nehezen születik egyetértés. Gergőt a gyerekkori hőstette után többen is fiukká fogadják —Török Bálint, Dobó, Cecey és Gábor pap — de később Cecey hallani sem akar arról, hogy Éva hozzámenjen a jobbágyfiúhoz. Cecey végül Eger falain Gergellyel együtt harcolva bocsátja meg a lányszöktetést.

Fontos beszélnünk a történelmi hűségről, hogy valóban így történtek-e az események 1552-ben.

A regény a török időkben játszódik, s az egyik legfontosabb végvár, Eger védelméről szól. Alapja tehát történelmi esemény. 1556-ban a törökök hatalmas erővel ostromolták a várat, de Dobó István és katonái sikeresen ellenálltak. Amikor az időjárás hidegebbre fordult, a török sereg visszavonult. Ennek a hadi sikernek híre kelt egész Európában. Az ostrom történetét dolgozta fel Gárdonyi, Bornemissza Gergely ifjúságának és férfikorának történetébe szőve.

A regényben Gárdonyi gondot fordított a történelmi hűségre. Sok forrásmunkát használt. Elzarándokolt a regény helyszíneire, bejárta Budától, Szigetvártól, Egertől Erdélyig, Sopronig és Konstantinápolyig azokat a helyeket, ahol hősei megfordulnak. Megismerkedett a törökök vallási szertartásaival, a korabeli életformával, az öltözködési, étkezési szokásokkal, a régi fegyverekkel. Valóságos alapja van az egri nők legendás hősiességének, akik forró vizet, szurkot zúdítottak a támadókra a várfalokról.

A regényben számos történelmi név szerepel. Ilyen például Török Bálint neve, akit a törökök Buda cseles elfoglalása után valóban Konstantinápolyba hurcoltak. Történelmi alak Fráter György, a várvédők kapitánya Dobó István és a királyi család tagjai, Izabella királyné és fia, János. Számos magyar és török tiszt és közkatoná neve megtalálható a krónikás énekekben és más forrásokban. Az író hosszú listát közöl a mű végén a vár védőiről. Köztük van Bornemissza Gergely, a regény főszereplője. A regényben Tinódi Sebestyén költő is megjelenik; Török Bálint udvarában lantkísérettel énekli a mohácsi vésről szóló históriás énekét.

Az Egri csillagok a honvédelem és a hazaszeretet regénye. Ez az érzelem hatja át a regényt, ez vezérli Eger védőit a küzdelemben. A hazaszeretet főleg a szereplők tetteiben nyilvánul meg. Szavakban Dobó István esküje fogalmazza meg legpontosabban.